

BEATIFIKACIJA O. LEOPOLDA MANDIĆA

Bl. Leopold Mandić rodio se u Herceg Novom, u Boki Kotorskoj, 12. svibnja 1866., kao jedanaesto dijete svojih roditelja, Petra Mandića i Dragice rođ. Carević. Na krštenju je dobio ime Bogdan Ivan. Kako su u ono doba u Herceg Novom bili kapucini mletačke provincije, Bogdan je — odlučivši postati kapucin — stupio u kapucinsko sjemenište u Udinama, a zatim u novicijat u Bassano del Grapa, gdje je 2. svibnja 1884. obukao redovničko odijelo i dobio novo ime — fra Leopold. Filozofske i teološke nauke nastavio je u Padovi i Veneciji, gdje je i zaređen za svećenika 20. rujna 1890. Najveća mu je želja bila da kao misionar promiče sjedinjenje istočnih rastavljenih kršćana s Katoličkom Crkvom. Budući da je bio slaba tjelesnog ustrojstva, a nije imao ni lakoću govora, poglavari ga nisu smatrali podesnim za propovjednika. Stoga su ga odredili za ispovjednika najprije u Veneciji, a onda u Zadru, Bassano del Grappa, Kopru, Thiene i od god. 1909. u Padovi. God. 1923. bio je premještan u Rijeku, ali je na traženje Padovanaca uskoro bio vraćen u Padovu, gdje je ostao sve do smrti, 30. srpnja 1942.

Glas o svetosti njegova života, brojne milosti i čudesa koje su mnogi dobivali po njegovu zagovoru učinilo je da ga je papa Pavao VI. proglasio blaženim prije nego je to predviđeno kanonskim pravom. Kanonsko pravo (kan. 2101) traži naime da prođe 50 godina od smrti nekog sluga Božjeg do njegova proglašenja blaženim, a o. Leopold je proglašen blaženim 34 godine nakon smrti.

Učinio je to Sv. Otac Pavao VI. 2. svibnja ove godine (1976.) na početku svečanog euharistijskog slavlja pred bazilikom sv. Petra u Rimu slijedećim riječima: »Udovoljavajući želji našega brata mons. Jeronima Bortignon, padovanskog biskupa, mnoge druge braće u biskupstvu, kao i mnogih vjernika, nakon što smo upoznali mišljenje Sv. kongregacija za proglašenje svetaca, izjavljujemo našom apostolskom vlašću da se časni sluga Božji Leopold iz Herceg Novog od sada može nazivati blaženim i da se njegova svetkovina može svake godine slaviti 30. srpnja, na dan njegova rođenja za nebo, u mjestima i na način kako određuje pravo. U ime Oca i Sina i Duha Svetoga.«

Kad je Papa izgovorio te riječi, nastao je spontani i dugi pljesak velikog mnoštva vjernika sakupljenog na trgu sv. Petra, zabrujala su zvona s bazilike sv. Petra, a na njezinu pročelju otkrivena je slika bl. Leopolda. Sve je to

izazvalo suze-radosnice iz očiju mnogih hodočasnika, posebno noših iz Hrvatske koji su s našim kard. Franjom Šeperom i biskupima iz Domovine na čelu prisustvovali ovom velikom i za nas značajnom događaju.

Sa Sv. Ocem su koncelebrirali: zagrebački nadbiskup Franjo Kuharić, splitsko-makarski nadbiskup Frano Franić, riječki nadbiskup Josip Pavlišić, kotorski apost. administrator Gracija Ivanović, padovanski biskup Jeronim Bortignon i general kapucina o. Rywalski. Prvo čitanje je čitano na hrvatskom jeziku. Tumač obreda preko čitave svečanosti također je bio na hrvatskom jeziku. Zbog toga smo se mi Hrvati osjećali kao kod kuće. Osobito smo bili veseli kad je Papa u homiliji rekao: »Svaka čast i vama, Hrvati, ... što ste našem vremenu darovali tako uzvišen i tako čovječan izdanak svoje katoličke baštine!«

Papa je u svom govoru istakao da je bl. Leopold bio »ekumenist« prije ekumenizma. Posebno je naglasio njega kao ispovjednika. Citirao je kard. Larraone, koji je 1962. u Dekretu za proglašenje blaženim o. Leopolda pisao: »Evo kako je on živio: proslavivši ranim jutrom misnu žrtvu, on bi sjedao u ispovjedaonicu i ondje bi ostajao kroz cio dan na raspolaganju pokornicima. Tako je on živio kroz 40 godina, nikada se ni najmanje ne potuživši... Uvjereni smo, rekao je dalje Papa, da je to prvotni razlog koji je tom poniznom franjevcu pribavio proglašenje blaženim, koje upravo slavimo... Zahvaljujemo Gospodinu što danas dariva svojoj Crkvi tako izvanredan uzor služitelja sakramentalne milosti pokore.«

Misu je pjevala Kapela Sixtina polifonijskim pjevanjem na temu VIII koralne (anđeoske) mise naizmjenice s pukom čije je pjevanje predvodio veliki zbor časnih sestara.

Naše hrvatsko slavlje počelo je dan prije, 1. svibnja poslije podne, u bazilici Sv. Marije Velike. Euharistijsko slavlje je predvodio kard. Šeper okružen našim biskupima i svećenicima. Na početku je slavlja nadbiskup Kuharić pozdravio hodočasnike i pročitao pismo koje je u ime cijeloga našeg hodočašća uputio Sv. Ocu izražavajući zahvalnost i duboki smisao proglašenja blaženim o. Leopolda. Hodočasnici su oduševljeno pozdravili pismo srdačnim aplauzom.

Kard. Šeper je nakon evanđelja u svom govoru iznio uspomene koje nas Hrvate vežu s tom najstarijom Marijinom crkvom u Rimu: tu je papa Hadrijan II. u 9. st. primio sv. Ćirila i Metoda; tu je pok. kard. Stepinac služio svoju prvu sv. misu na Svisvete 1930; tu se sastalo i izvelo skazanje o sv. Ćirilu i Metodu naše lanjsko hodočašće za Svetu godinu. (Ja bih još dodao da je staru gospinu sliku u toj crkvi okrunio papa Pio XII. prigodom proglašenja dogme o Marijinu uznesenju na nebo. Slika je za tu prigodu bila donešena u baziliku sv. Petra i nakon krunjenja s velikim slavljem ponovo vraćena u baziliku Sv. Marije Velike. Krunu je dao izraditi, osobno je donio na oltar konfesije u bazilici sv. Petra i predao papi Piju XII. da okruni Gospinu sliku naš poznati mariolog, franjevac i učenjak o. Karlo Balić. Neka stoga naši hodočasnici ne zaborave pogledati i tu »hrvatsku« krunu na gospinoj slici u crkvi Sv. Marije Velike u Rimu!).

Kard. Šeper je još istakao povijesne veze hrvatskog naroda s Petrovom Stolicom. Zatim je govorio o životu o. Leopolda. Naglasio je da je njegov život bio dragocjena žrtva za sjedinjenje katolika i pravoslavnih. Tu je žrtvu ostvario u ispovjedaonici, molitvi i trpljenju. Bog je preko njega, kao »mučenika sakramenta pomirenja«, učinio mnogo čudesnih djela, posebno obraćenja. »Zato neka taj skromni fratar, otac Leopold, bude pouka i nama svećenicima i vama vjernicima da znamo cijeniti ovaj sveti sakrament pomirenja koji je Isus ustanovio na dan Uskrsa«, rekao je pri koncu kard. Šeper.

Beatifikaciji o. Leopolda posvetio je dosta prostora vjerski tosak ne samo kod nas već i vani po svijetu. Ovdje bih iznio neke stvari koje je donio »L'Osservatore Romano« u brojevima od 1. do 4. svibnja 1976.

Kad su u I. svjetskom ratu Trst, Istra i dio Dalmacije potpali pod Italiju, o. Leopold — živeći u Padovi — bio je postavljen pred dilemu: ili primiti talijansko državljanstvo ili poći u progonstvo negdje na jug Italije. O. Leopold nije htio primiti talijansko državljanstvo. Zbog toga je neko vrijeme proveo u zatvoru u južnoj Italiji. Onima koji su se čudili njegovoj odluci znao je reći: »Krv nije voda! Krv se ne smije izdati!« On je ljubio talijanski narod, ali nije mogao zaboraviti ni svoga naroda. Jednoga dana reče jednom prijatelju: »Molite Blaženu Gospu, da mi udijeli milost da — pošto izvršim svoje poslanje u Padovi — mognem odnijeti svoje jadne kosti usred mog naroda, za dobro onih duša. Iz Padove mi je zasada nemoguće pobjeći; zahtijevaju da budem ovdje, ali ja sam kao ptica u krletci: moje je srce uvijek s onu stranu mora.«

Našlo se je 66 kartica koje je, većinom latinski, napisao o. Leopold. Iz tih zapisa jasno se vidi da mu je sjedinjenje istočne odijeljene braće s Katoličkom Crkvom bilo najviše na srcu. 18. lipnja 1937. piše: »Danas sam služio sv. misu na grobu bl. Grgura Barbarigo. Sv. žrtvu sam prikazao za odijeljene istočnjake... Ove se godine navršava 50 godina otkada sam prvi put čuo glas Božji koji me je pozivao da se molim i žrtvujem za povratak nesjedinjene braće crkvenom jedinstvu.«

21. svibnja 1914. zabilježio je: »Vjerujem božanskom vjerom da su Tebi, blažena Djevice, na srcu odijeljeni istočnjaci. Ja također želim, koliko najviše mogu, da surađujem s tim Tvojim majčinskim osjećajem. Toj svrsi bit će upravljena sva djela moga života...«

Godinu dana kasnije, 3. svibnja 1915., zapisao je: »Moje trajno poštovanje prema Djevici Mariji bit će ovo: pomagati svim snagama mog života njezino majčinsko poslanje za odijeljene istočnjake.«

23. kolovoza 1923. opominje samoga sebe zabilježivši: »Sjeti se da si poslan za spasenje svoga naroda! Koliko svetije izvršiš svoju službu, toliko će biti veći uspjeh.«

O. Leopold je očekivao da će ga poglavari poslati među »njegov narod«, kad je na kraće vrijeme bio poslan u Rijeku. No, dogodilo se protivno. Njegov provincijal P. Odorico piše mu na Rijeku 11. studenoga 1923.: »Gospodin traži od Vas još jednu žrtvu. Siguran sam da ćete Vi još jednom ponoviti riječ Božanskog učitelja: 'Evo me!' i 'Budi volja Tvoja!' Vi ste poželjni u Padovi. Ništa novoga u tome! I sv. Ante je želio propovijedati nevjernicima u Africi i tamo podnijeti mučeništvo. No, Vjetar Gospodnji baci lađu, na kojoj je svetac plovio, na našu obalu. Vidi se da Vas Svetac hoće blizu sebe. Primate, dakle, volju Božju i povratite se u svoje gnijezdo!«

O. Leopold je shvatio da Bog od njega traži: raditi na sjedinjenju kroz ispovijedanje. Zato je 25. rujna 1936. smireno napisao: »Ja moram vršiti dvostruko poslanje: spas moga naroda liječeći duše u sakramentu pokore.«

To je i činio do posljednjeg dana svoga zemaljskog života. Tako je mnogima pomogao, radio za »svoj narod« i sebe posvetio. Zbog toga je tako brzo i uslijedila njegova beatifikacija, koja je na sve nas prisutne ostavila nezaboravne uspomene. Nadamo se da će nas Gospodin obradovati i kanonizacijom našega blaženika — o. Leopolda Mandića.

Fra Ivan Glibotić

UZ BEATIFIKACIJU LEOPOLDA MANDIĆA

Euharistija — izvor dviju glavnih životnih smjernica o. Leopolda

Lako je uvidjeti koliko je Euharistija bila izvor i žarište dviju glavnih smjernica, misli-vodilja, blaženog života o. Leopolda Mandića. Ne možemo reći da je bl. Leopold spadao u pionire liturgijske obnove u običnom smislu riječi, ali ga je sigurno presv. Euharistija, ta jezgra sve liturgije, vodila i podržavala

do smrti u njegovu nastojanju za sjedinjenje kršćana i u neumornom dije-
ljenju sakramenta pokore. Kad bi ga samo svaki revnitelj suvremene liturgijske
obnove slijedio u tim dvjema točkama!

Pavao VI. je u govoru prigodom beatifikacije kao prvo istaknuo »ispunjenje
one misli koja je postala odrednicom njegova života. Kao što svi znamo, otac
je Leopold bio 'ekumenist' prije ekumenizma. On je, naime — iako nije imao
prilike u tome izravno djelovati — sanjao, nagoviještao i promicao obnovu
savršenog jedinstva Crkve, ali Crkve koja ljubomorno poštuje mnogostruke
osebujnosti naroda od kojih je sastavljena.«

Taj je blaženikov san i rad iznikao u njegovoj mladoj duši još u rodnom
zavičaju gdje je gledao istokrvnu braću koja pripadaju dvjema kršćanskim
vjeroispovijestima. Naskoro je taj apostolat, iako izdaleka, postao stalnim pred-
metom njegova posebnog zavjeta koji je često obnavljao. Sam je zapisao da
će sjedinjenje kršćana pospješivati »prije svega prinošenjem žrtve svete mise.
Zato obnavljam zavjet, da ću svetu misnu žrtvu, ne dirajući u pravdu i ljubav
(tj. u namjenu koju mu je tog dana odredio starješina), prinositi za povratak
istočnjaka u Katoličku Crkvu«.

A drugom prilikom: »Po milosti, koja mi je dana, obnavljam svoje zavjete
i u isto se vrijeme prinosim kao žrtva za spasenje moje braće istočnjaka, za-
jedno s nekrvnom žrtvom Isusa Krista, koju svaki dan prinosim Bogu Ocu na
svetome oltaru.« Dakle, s Isusom pravi svećenik i prava žrtva: ne prinosi samo
sebe, niti samo nekrvnu žrtvu, nego jedno i drugo zajedno. Tako nastaju sveci.

Godinu je prije svoje smrti zapisao: »Moram se odazvati dobroti Gospodina
našeg Isusa Krista, koji me je izabrao, da se mojom pomoći obistini božansko
obećanje: 'Bit će jedno stado i jedan Pastir' (Iv 10, 16). Kažem: mojom pomoći,
ukoliko se po mojem vršenju božanskih Tajna božanska ljubav prinosi za odi-
jeljene i tako se dovršuje njihovo otkupljenje.« U tom smislu treba shvatiti
poruku koju nam je naš kard. Šeper uputio iz Rima uoči ove beatifikacije: »Mi
živimo u našoj domovini sa nesjedinjenom braćom, sa pripadnicima drugih vje-
roispovjesta. Nas mora voditi i brinuti misao zašto smo razjedinjeni u vjeri te
nastojati da se svojim svagdašnjim kontaktima, molitvom i žrtvama, među-
sobnim razumijevanjem jedni drugima približimo, premda znamo da je možda
onaj veliki dan koji očekujemo još daleko.«

Kad se bl. Leopold svakog dana na sv. misu pripravlja i po jedan sat
gorljivom molitvom, možemo misliti kako su mu iz duše uvijek iznova navirale
molitve za sjedinjenje Crkve na početku Rimskog kanona i neposredno prije
pričesti. Neprestano je bio sjedinjen s Bogom, ali su mnogi opazili, a i sam se
nekako izrazio, da je često nakon pretvorbe u svetoj misi imao izravan dodir
s Bogom koji mu se odrazivao i na blaženom licu. Sigurno mu je euharistijsko
sjedinjenje krijepilo želju i žrtvu za sjedinjenje otajstvenog tijela Kristova. Isto
kao što je i »svoju Gospodaricu«, nebesku Majku zazivao zajedno s istočnom
braćom i najviše računao na njezin zagovor da će ona pospješiti sjedinjenje
svojih zapadnih i istočnih sinova koji je jednako ljube i štiju.

Što se tiče veze između dnevne mise bl. Leopolda i njegova glavnog za-
poslenja u životu, sam je Sv. Otac naveo odgovarajući dekret Kongregacije
obreda iz god. 1962: »Evo kako je on živio: proslavivši ranim jutrom misnu
žrtvu, on bi sjedao u ispovjedaonicu i ondje ostajao kroz cio dan na raspolaga-
nju pokornicima. Tako je on živio kroz četrdesetak godina, nikad se ni najmanje
ne potuživši...«

Kako bi blaženik bio izdržao toliko godina ispovijedati i po 12 sati na dan
da nije to služenje braći bio plod njegova sjedinjenja s euharistijskim Spasi-
teljem? Tim više što je u svojoj svetačkoj savjesti osjećao svu odgovornost
ispovjedničke službe. Jednom je izjavio: »Kad ispovijedam i dajem savjete, ja
osjećam svu odgovornost svoje službe i ne mogu biti izdajica svoje savjesti.
Kao svećenik, sluga Božji, ja se ne bojim nikoga! Istina prije i iznad svega!«

Pravo veli njegov životopisac: »Zamislite sebi čovjeka, koji, zavjetovavši se posve službi drugih, kroz pedeset godina svaki dan i svaki sat, uvijek prijazan i nasmiješen, stoji zatvoren u jednoj sobici, kao u kakvoj samici, a monotono mrmljanje bezbrojnih ljudskih bijeda u njegovo uho čini taj zatvor još težim. Dodajte, da taj čovjek nije nikad dozvolio, da mu izbjegne ni najmanji pokret ljutitosti, ni jedan znak nestrpljivosti, ni jedan mig nezadovoljstva, nikakvo uzbuđenje u tihom glasu: zar takav čovjek ne bi bio heroj strpljivosti? A baš takav je bio otac Leopold, to većma kad se sjetimo da je gotovo uvijek bio bolehljiv. Nikada nije rekao: dosta! Nikada nije bilo koga otjerao radi dosadnog navaljivanja ili nezgodnog sata.«

Povodom njegove zlatne mise god. 1940. arhiprezbiter padovanske stolnice mons. J. Schievano reče mu u ime svih prisutnih: »Istom na sudnjem danu pokazat će se vaše žrtve i sve dobro, što ste ga učinili našim dušama. Onda će se jasno pokazati svi umireni nemiri, sve ublažene i utišane boli. Kad su nas proganjale sumnje, malodušja, slabosti, vi ste nas uvijek poput oca primali među ona četiri mračna zida, koji su bili mučilište vašeg života, a uskrsnuće tolikih duša. Poput dobrog Samaritanca, vi ste nam milosrdno zavijali i vidali naše rane. Ako vam imamo učiniti koji prigovor, to je onda taj, da ste bili s nama previše dobri. Pa ipak, ta vaša neiscrpiva dobrota za nas je dvostruka pouka: sjeća nas na dužnost, da velikodušno odgovaramo Gospodaru, koji s nama preko svoga sluge postupa s tolikom dobrotom, i sjeća nas na obavezu, da istom mjerom mjerimo dušama, koje dolaze k nama. Vaša dobrota, daleko od svakog laksizma, sjeća nas, da duše osvaja jedino ljubav, i to ljubav, koja nas čini sličnima Kristu, koji je izabrao put ljubavi.«

Bl. Leopold je bio svjestan koliko milosti Bog dijeli dušama po sakramentu pokore. Često je znao reći: »Najveći dar, što ga Bog može pokloniti jednoj duši, jest taj, da joj dade iskusna ispovjednika i duhovnoga vođu.« Kad bi koji pokornik tvrdoglavo odbijao njegove upute, rekao bi mu odlučno: »I ja se pokoravam svome ispovjedniku, pokoravajte se i vi!« Ispovijedao se gotovo svaki dan. A pri tom je, osobito posljednjih godina — kako to svjedoči njegov posljednji ispovjednik o. Marcellin — obično plakao. Riječ ispovjednika i duhovnog vođe bila je za nj riječ Božja, zato ju je veoma cijenio. Suvremen je, dakle uzor, ispovjednicima i pokornicima, pravi »glas vremena« u tom pogledu.

Ako je Sv. Otac svoje riječi o prvom apostolatu bl. Leopolda zaključio: »Neka blaženi Leopold bude prorok i zagovornik tolike milosti (sjedinenja) za Crkvu Božju!«, duže se je zadržao kod njegove druge oznake. Zaslužuje često razmišljati papine riječi: »On s jedne strane poziva svećenika na služenje koje je toliko važno, tako odgojno, neuporedivo duhovno; a vjernicima — bilo da su revni, mlaki ili ravnodušni — doziva u pamet kako je i danas, danas čak više nego ikada, osobna i tajna ispovijed za njih providnosno i neizrecivo služenje, vrelo milosti i mira, škola kršćanskoga života, neusporediva okrepa na zemaljskom hodu prema vječnoj sreći. Neka blaženi Leopold ojača duše koje su željne duhovnoga rasta da revno dolaze na ispovijed — koju izvjesna kritička strujanja, što ih zacijelo ne nadahnjuje zrela kršćanska mudrost, žele ubrojiti među preživjele oblike žive, osobne i evanđeoske duhovnosti. Neka naš blaženik poziva na taj doista strogi sud pokore, koji ništa manje nije i drago pribježište okrepe, unutrašnje istine, uskrsnuća na život milosti i vježba za ozdravljenje kršćanske izvornosti mnogih, doista mnogih duša koje su otupjele u lažljivoj obesvećenosti suvremenih običaja; neka bi te duše doživjele tajnu i preporodnu utjehu Evanđelja, razgovora s Ocem, susreta s Kristom, opojnosti Duhom Svetim, da se u njima pomladi žudnja da drugima bude dobro, žudnja za pravdom i za dostojanstvom življenja.«

Kad sam slušao Sv. Oca kako preporučuje osobnu i tajnu (personale e auricolare) ispovijed, odmah sam se sjetio da je posve iste riječi govorio svetogodišnjim ispovjednicima rimskih bazilika kad nas je primio 13. veljače ove godine. Odmah nam je na početku stavio na srce da bar mi, koji smo doživjeli toliko Božjeg djelovanja u dušama, ne prestanemo naglašavati važnost i korist

osobne i tajne ispovijedi. I to je, udaljujući se od pripremljenog teksta svoga govora, ponovio još tri puta. Uz to je nadodao kako mu je poznato da se po nekim krajevima daje zajedničko odrješenje, ali da to Crkva ne odobrava. Ono što je novim obredom pokore dozvoljeno vrijedi samo za posebne prilike, a i u tom slučaju ostaje dužnost da se teški grijesi ispovijede još osobno i tajno čim prije, barem kroz godinu dana (Prethodne napomene 34).

Blago ispovjednicima i pokornicima koji će ovaj spasonosni sakrament dijeliti i primati po primjeru našega bl. Leopolda!

Martin Kirigin OSB

**MISA U ČAST BL. LEOPOLDA BOGDANA MANDIĆA, OFM Cap.*
(30. srpnja)**

Ulazna pjesma: Lk 4, 18

Na meni je Duh Gospodnji, jer me pomaza.
On me je poslao da donesem radosnu vijest siromasima.

Z b o r n a

Bože, jedina prava ljubavi i savršeno jedinstvo! Ti si blaženog Leopolda, svećenika, ukrasio krepošću velikog milosrđa prema grešnicima i potaknuo ga da gorljivo promiče jedinstvo kršćana; daj da po njegovu zagovoru, duhom i srcem obnovljeni, svima iskazujemo tvoju ljubav i da, puni nade, radimo za jedinstvo svih vjernika. Po Gospodinu.

1. čitanje: Iz 61, 1—3a. 6a. 8b. 9.

Gospodin me je pomazao i poslao me da donesem radosnu vijest siromasima.

Čitanje knjige proroka Izaije

Na meni je Duh Gospoda Jahvea, jer me je pomazao. On me je poslao da donesem radosnu vijest siromasima, da iscijelim srca slomljena; da zarobljenicima proglasim slobodu i oslobođenje sužnjima, da proglasim godinu milosti Gospodnje i dan odmazde Boga našega; da utješim žalosne na Sionu i da im dam vijenac mjesto pepela, ulje radosti mjesto ruha žalosti, pjesmu zahvalnicu mjesto duha očaja. A vas će zvati »svećenici Jahvini«, nazivat će vas »službenici Boga našega«. Vjerno ću ih nagraditi

* Latinski i talijanski tekst ove mise odobrila je Sv. kongr. za bogoštovlje, Prot. 390/76 [usp. NOTITIAE, 118 (1976) 179]. Ovaj hrvatski tekst te mise prenosimo iz: VJESNIK nadbiskupije splitsko-makarske, g. 1976, br. 3, gdje je donesen kao prilog.

i sklopiti s njima savez vječni. Slavno će biti sjeme naroda mojega među pucima i potomstvo među narodima. Tko ih god vidi, prepoznat će, da su sjeme, koje Gospodin blagoslovi.

Riječ je Gospodnja.

Pripjevni psalam: Ps 30, 2—3, 4—5, 8—9, 20.

Tebi se, Gospodine, utječem, o da se ne postidim nikada!

Tebi se, Gospodine, utječem, o da se ne postidim nikada!
U svojoj me pravdi izbavi, prikloni k meni uho svoje!
Budi mi hrid zaštite, tvrđava spasenja!

Jer ti si hrid moja, tvrđava moja,
radi svoga imena vodi me i ravnaj.
Izvuci me iz mreže koju mi zapeše, jer ti si moje utočište.

Radosno ću klicati tvojoj milosti, jer si moju bijedu vidio,
pomogao u tjeskobi duši mojoj.
Nisi me predao u ruke dušmana,
noge si mi na prostran put izveo.

O, kako je velika, Gospodine, tvoja dobrota,
koju čuvaš za one, koji te se boje,
koju iskazuješ onima, koji se tebi utječu
na očigled sinovima čovječjim.

2. čitanje: 1 Iv 4, 7—16

Ako ljubimo jedni druge, Bog ostaje u nama.

Čitanje Prve poslanice svetoga Ivana apostola

Ljubljeni, ljubimo jedni druge, jer ljubav je od Boga; i svaki koji ljubi, od Boga je rođen i poznaje Boga. Tko ne ljubi, nije upoznao Boga, jer Bog je ljubav. U ovom se očitova ljubav Božja u nama: Bog Sina svoga jedinorođenoga posla na svijet, da živimo po njemu. U ovom je ljubav: ne da smo mi ljubili Boga, nego je on ljubio nas i poslao Sina svoga kao pomirnicu za naše grijehе. Ljubljeni, ako je Bog tako ljubio nas, i mi smo dužni ljubiti jedni druge. Boga nitko nikada ne vidje. Ako ljubimo jedni druge, Bog ostaje u nama, i ljubav je njegova u nama savršena.

Po ovom znamo, da ostajemo u njemu, i on u nama: od Duha nam je svoga dao. I mi smo vidjeli i svjedočimo, da je Otac poslao Sina kao spasitelja svijeta. Tko ispovijeda, da je Isus Sin Božji, Bog ostaje u njemu i on u Bogu. I mi smo upoznali ljubav, koju Bog ima prema nama, i mi smo joj povjerovali.

Bog je ljubav, i tko ostaje u ljubavi, u Bogu ostaje, i Bog je u njemu. Riječ je Gospodnja.

ALELUJA!

Ovce moje slušaju glas moj; ja ih poznajem, i one idu za mnom.

Evandjelje: Iv 10, 11—16

Dobri pastir svoj život polaže za ovce.

Čitanje svetog Evandjelja po Ivanu

U ono vrijeme reče Isus: »Ja sam pastir dobri. Pastir dobri život svoj polaže za ovce. Najamnik, koji nije pastir, kojemu ovce nisu vlastite, kad vidi vuka gdje dolazi, ostavlja ovce i bježi, a vuk ih grabi i razgoni: najamnik je i nije mu do ovaca.

Ja sam pastir dobri i poznajem svoje, i mene poznaju moje, kao što mene poznaje Otac i ja poznajem Oca, i život svoj polažem za ovce. Imam i drugih ovaca, koje nisu iz ovog ovčinjaka. I njih treba da dovedem, i glas će moj čuti, i postat će jedno stado, jedan pastir.«

Riječ je Gospodnja.

Darovna

Gospodine, na tvoj oltar donosimo ove žrtvene prinose. Prožmi nas pobožnošću, kojom si obdario blaženog Leopolda Bogdana, svećenika, da čiste duše i gorljiva srca prionemo uz ovu svetu službu i proslavimo ovu žrtvu tebi ugodnu i nama korisnu. Po Kristu.

Pričesna pjesma: 1 Kor 10, 17

Budući da je jedan kruh, jedno smo tijelo mi mnogi; ta svi smo dionici jednoga kruha.

Popričesna

Svemogući Bože, nahranio si nas na svetoj gozbi. Daj da uvijek nasljedujemo primjer blaženog Leopolda Bogdana, svećenika, da tebe ustrajnom pobožnošću štujemo i u neumornoj ljubavi služimo svim ljudima. Po Kristu.

HRVATSKI KATOLICI U NJEMAČKOJ POSLIJE DRUGOG SVJETSKOG RATA

Među 13 milijuna inozemnih radnika u zemljama zapadne i sjeverne Evrope, velik je broj ljudi iz naše zemlje, a SR Njemačka primila je najveći broj tih selitelja. Odlazenje iz domovine na rad u inozemstvo, ponajviše u SR Njemačku, započelo je oko godine 1954., da godine 1962. — otkada su ljudi počeli ići s urednim putnicama — naglo poraste. Već nakon dvije godine počinje sve veća suradnja jugoslavenskih ureda za zapošljavanje s njemačkim poslodavcima i tvrtkama koje su tražile našu radnu snagu. Fenomen »njemačkog privrednog čuda«, činjenica da su njemački poslodavci naskoro počeli visoko cijeniti radne kvalitete naših ljudi i relativni manjak radnih mjesta u domovini — sve je to učinilo da je broj naših radnika u Njemačkoj između 1946. i 1969. izrazito porastao. Stoga se pokazala potreba sklapanja međudržavnog ugovora između SR Njemačke i SFRJ. Tim ugovorom koji je sklopljen godine 1968. utvrđeni su uvjeti zapošljavanja i prava naših radnika.

Statistički podaci

Njemačke službene statistike o zapošljavanju strane radne snage potječu iz god. 1954. Znamo, međutim, da je i prije te godine u SR Njemačkoj bilo hrvatskih vjernika. Jedne je kraj rata zatekao u Njemačkoj, te su ondje i ostali. Drugi su se neposredno nakon rata našli u izbjegličkim logorima u Njemačkoj, te su se odatle postupno zapošljavali u rudnicima i drugim privrednim djelatnostima. Treći su se nakon rata našli u izbjegličkim logorima u Austriji i Italiji, te ih je odatle rastuća njemačka potreba za radnom snagom privlačila u Njemačku.

Prema statistikama broj ljudi koji su došli iz okvira SFRJ u Njemačku kretao se ovako: G. 1954. bilo je 18.000 radnika. G. 1959. bilo je 23.608, zatim u g. 1964. taj broj raste na 53.057, samo dvije godine kasnije — 1966. — bilo ih je 96.675. U g. 1969. zabilježen je nagli porast na 226.290, da bi g. 1972. brojem od 478.000 radnici s područja SFRJ zauzeli prvo mjesto među svim skupinama stranih radnika u SR Njemačkoj. Uračunavši i neprijavljene: djecu, roditelje, rodbinu i one koji rade bez radne dozvole — smatra se da bi ukupni broj sada iznosio 650.000 — 700.000. Statistički podaci, iako u tom pogledu nisu precizni, pokazuju da je u tom mnoštvu najveći postotak Hrvata.

Počeci organizacije crkvenog života

Iako u prvim poslijeratnim godinama nije bilo organiziranog vjerskog života na narodnom jeziku za hrvatske katolike u Njemačkoj, Katolička Crkva u Hrvata ni tada nije ostala pasivna prema svojim vjernicima. Nekolicina hrvatskih katoličkih svećenika, koji su se tih godina našli na području SR Njemačke počeli su više ili manje samoinicijativno voditi duhovnu i socijalnu skrb za te naše vjernike. Bili su to pioniri naše pastve u Njemačkoj. Tajništvo njemačke biskupske konferencije za pastorizaciju stranaca imenovalo je god 1946. naddušobrižnikom za hrvatske katolike u Njemačkoj mostarskog svećenika Andriju Kordića. Njegovo je sjedište bilo u Hamburgu. Vodio je brigu o raspršenim hrvatskim vjernicima i posjećivao ih u izbjegličkim logorima. Naddušobrižničku službu obavljao je do g. 1951. Sada živi u Hamburgu kao duhovnik u jednoj njemačkoj bolnici.

Na jugu, u Münchenu, prvi je počeo okupljati katoličke Hrvate dr Ivo Vitezić, svećenik krčke biskupije. Došao je kao student iz Praga u München i u Vinzentinum, Oettingenstrasse 16, počeo sa službom Božjom za Hrvate. Otišao je iz Münchena 1948, a sada je sveučilišni profesor u Beču. Njegov dvogodišnji

rad nastavio je svećenik zagrebačke nadbiskupije Stjepan Kukolja koji je tada u Münchenu studirao medicinu. I danas živi kao svećenik u Münchenu gdje također ima liječničku ordinaciju.

Vjerski život naših ljudi u Münchenu zahtijevao je još jednog svećenika. Franjevačka generalna kurija u Rimu odredila je 1950. dr. fra Dominika Šušnjara za pomoćnika Stjepanu Kukolji. Nadbiskupski ordinarijat München odmah ga je imenovao kapelanom u Münchenu. On se počeo skrbiti za naše vjernike ne samo u Münchenu, nego i u izbjegličkim logorima u Nürnbergu, Karlsruheu, Bensheimu, Landshutu. G. 1951. na prijedlog dotadašnjeg nad-dušobrižnika Kordića, Apostolska nuncijatura u Bonnu imenovala je o. Dominika Šušnjara hrvatskim naddušobrižnikom za Njemačku. Kako je g. 1952. Sv. Stolica izdala apostolsku konstituciju »Exsul Familia«, po kojoj je cjelokupno dušobrižništvo selitelja postavljeno na nove temelje, o. Šušnjara dobio je novo imenovanje za naddušobrižnika u duhu te konstitucije i ostao je u toj službi do kraja g. 1971. Kad je Stjepan Kukolja g. 1953. prestao djelovati u hrvatskoj pastvi, o. Šušnjara preuzeo je i misiju u Münchenu. Te iste g. 1953. stigao je iz Italije u München k svojoj salezijanskoj subraći u Don-Bosco-Haus Dragutin Kavjak. On je preuzeo dušobrižništvo za Hrvate u Nürnbergu, Zirndorfu i okolnim mjestima.

U god. 1954. i 1955. u Westfalen i Ruhrsko područje došli su hrvatski svećenici Franjo Lodeta i fra Krsto Šušnjara. U idućih deset godina njih će dvojica djelovati na dušobrižničkom i socijalnom području, da zatim ovtore hrvatske katoličke centre: Lodeta u Essenu a Šušnjara u Kölnu. G. 1958. došao je iz Italije svećenik senjske biskupije Ante Kosina. On se neko vrijeme brinuo za vjerski život hrvatskih katolika u cijelom Baden Würtembergu i Rheinland-Pfalzu. U početku je imao sjedište u Kaiserslauternu, a zatim je otvorio župni i socijalni ured u Ludwigshafenu gdje djeluje i danas. Poslije dvije godine — 1960. — iz Pariza je u Baden Würtemberg došao svećenik zadarske nadbiskupije Anton Odak. Preuzeo je skrb za vjerski život Hrvata u Stuttgartu, pa sve do Bodenskog jezera.

Od završetka rata pa do g. 1965. spomenuti svećenici nosili su cijeli teret dušobrižničkog i socijalnog rada za hrvatske vjernike u SR Njemačkoj, pomažući koliko su mogli i znali također svim ljudima iz naše zemlje bez obzira na nacionalnu i vjersku pripadnost.

Novi misionari iz domovine

G. 1965. — nakon što se broj naših radnika u Njemačkoj jako povećao, te su s tim u vezi stvoreni odgovarajući uvjeti i mogućnosti — počeli su u SR Njemačku dolaziti svećenici misionari izravno iz domovine. Godinu dana prije toga na plenarnom zasjedanju Biskupske konferencije u Zagrebu povela se ozbiljna rasprava o našoj inozemnoj pastvi. Tadašnji predsjednik naše Biskupske konferencije zagrebački nadbiskup dr. Franjo Šeper naglasio je potrebu svećenika za inozemnu pastvu predočivši plenumu i molbu njemačkih biskupa koji su više puta tražili svećenike za hrvatske i slovenske radnike u Njemačkoj. Biskupi su na plenumu zamoljeni da se toj molbi odazovu. Ustanovilo se međutim da sve biskupije oskudijevaju svećenicima i za vlastite potrebe. Tada je splitski nadbiskup dr. Frane Franić izjavio, da Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja, kojoj je sjedište u Splitu, zacijelo ima svećenika i da ih je pripravna dati za inozemnu pastvu. Nakon toga ta je franjevačka provincija prva počela slati svoje svećenike u Njemačku.

Prvi franjevac splitske provincije koji je kao prvi naš misionar s redovitom putnicom pošao u Njemačku, bio je o. Bernardo Dukić, sadašnji hrvatski nad-dušobrižnik u Njemačkoj. Došao je u Frankfurt prije Božica, 12. 12. 1965. U Frankfurtu je nešto prije toga počeo hrvatske vjernike okupljati na euharistij-

ska slavlja sarajevski franjevac o. Tomislav Međugorac koji je ondje studirao biologiju, te je nakon toga doktorirao i postao profesorom na sveučilištu.

Dolaskom o. Dukića u Frankfurtu je osnovana Hrvatska katolička misija kojoj je on postao prvim misionarom. Svršetkom 1971. o. Dukić je imenovan hrvatskim naddušobrižnikom u Njemačkoj. G. 1966. dolaze u Njemačku novi svećenici iz domovine: fra Božo Lovrić u Aachen, fra Danijel Milas u Freiburg, splitski svećenik Josip Strujić u nadbiskupiju Paderborn. Ondje je do 1967. djelovao i zagrebački svećenik Josip Sukner koji je u Njemačku došao iz Južne Amerike.

Uloga nacionalnih ravnatelja

Prema smjernicama konstitucije »Exsul Familia« prvi ravnatelj dušobrižništva za Hrvate izvan domovine imenovan je g. 1966. dakovački svećenik dr. Vladimir Vince koji je u ožujku 1968. poginuo u zrakoplovnoj nesreći u Latinskoj Americi. No, početke organiziranja skrbi za hrvatske vjernike u svijetu nalazimo u pothvatima tadašnjeg rektora Hrvatskog Zavoda sv. Jeronima u Rimu dra Jurja Mađerca. Prije dra Vincea hrvatsku je inozemnu pastvu godinama vodio šibenski svećenik dr. Krešimir Zorić, član Vrhovnog vijeća za migraciju pri Svetoj kongregaciji Konzistorija. Nakon Vinceove smrti Sveta Stolica na prijedlog hrvatskih biskupa g. 1969. imenuje ravnateljem inozemne pastve mons. Vadimira Stankovića, dotadašnjeg osobnog tajnika kardinala Franje Šepera.

Čim je g. 1966. bio imenovan prvi nacionalni ravnatelj hrvatske inozemne pastve, pokazala se osobita potreba za većim brojem naših svećenika u Njemačkoj, jer je u isto vrijeme porastao i broj radnika. Dr. Vince molio je pomoć od naših biskupa i redovničkih poglavara koji su pokazali shvaćanje i počeli u većem broju slati svoje svećenike u inozemstvo. Tako je u vrijeme kad je mons. Stanković preuzeo ravnateljstvo naše inozemna pastve u Evropi djelovalo već oko 40 hrvatskih svećenika.

Godina u kojoj je mons. Stanković imenovan nacionalnim ravnateljem upravo je godina u kojoj je bio zabilježen najveći porast broja naših radnika u SR Njemačkoj — 229.209. Novi ravnatelj odmah je prionuo nastojanju da u Njemačku dođe što veći broj svećenika iz domovine. U tome je surađivao s našim naddušobrižnicima u Njemačkoj. Njihova je zajednička briga bila, da bi u našem dušobrižništvu u SR Njemačkoj bili po svojim svećenicima zastupljeni svi krajevi domovine, sve biskupije redovničke zajednice.

Godine 1972. broj naših radnika u SR Njemačkoj dosiže oko pol milijuna. Do kraja 1974. uglavnom je hrvatsko dušobrižništvo u Njemačkoj u cjelini organizirano i opskrbljeno dovoljnim brojem svećenika. Za sređivanje i organizaciju hrvatske pastve u cijelom svijetu, i u SR Njemačkoj, osim Ravnateljstva u Rimu vodilo je brigu i Vijeće BKJ za hrvatsku migraciju osnovano 1969., kojemu je predsjednik zagrebački pomoćni biskup mons. Josip Lach, a tajnik mons. Vladimir Stanković.

Sve hrvatske misije uređene su prema crkvenim propisima »Upute o pastoralnoj brizi za migrante« i propisima njemačkih biskupa na području kojih biskupija naše misije djeluju.

Pastoralni i socijalni radnici

Naši dušobrižnici u hrvatskoj inozemnoj pastvi u SR Njemačkoj mogu se prema biskupijama i redovničkim zajednicama kojima pripadaju ovako podijeliti: nadbiskupija zagrebačka — 3; nadbiskupija sarajevska — 6; nadbiskupija splitska — 4; biskupija mostarska — 4; biskupija krčka — 3; i po jedan svećenik iz biskupija senjske, dubrovačke i essenske, pa iz nadbiskupija zadarske,

barske i kölnske. (Spomenuti svećenici iz essenske i kölnske dijeceze Hrvati su koji su upisani među svećenstvo tih biskupija — inkardinirani). Franjevačka provincija Presv. Otkupitelja poslala je u Njemačku kao dušobrižnike za Hrvate 27 svojih svećenika; franjevci trećoreci — 9; franjevci konventualci — 4; isusovci — 4; salezijanci — 4; dominikanci — 4; bosanski franjevci — 3; hercegovački franjevci — 2; franjevci provincije sv. Jeronima — 1; franjevci provincije sv. Ćirila i Metoda — 1; karmelićani — 1; salvatorijanci — 1. Ukupno: 87.

Zajedno s tim svećenicima misionarima za naše ljude u Njemačkoj brine se 78 socijalnih radnika i radnica, koji djeluju u ustanovama njemačkog katoličkog Caritasa, i 60 župnih suradnica i suradnika. Socijalni radnici su većinom vjernici laici, dok su župne suradnice uglavnom časne sestre. One su prema redovničkim družbama ovako raspoređene: splitske školske sestre franjevke — 9; sarajevske školske sestre franjevke — 7; mostarske školske sestre franjevke — 2; milosrdnice — 3; šibenske sestre franjevke — 4; Marijine sestre — 3; dominikanke — 3; karmelićanke — 2; Služavke Malog Isusa — 1; sestre sv. Križa — 1. Laički institut Suradnica Krista kralja posvetio je radu među našim ljudima u Njemačkoj 9 svojih članica od kojih je jedna, Slavica Tuškan, od 1. prosinca 1975. referent za socijalne radnike iz Jugoslavije pri središnjoj upravi njemačkog Caritasa u Freiburgu.

Prosječna životna dob naših svećenika je 43 godine, socijalnih radnika 37, a župnih suradnica također 37.

Raznolike djelatnosti

Hrvatsko dušobrižništvo u Njemačkoj uz redovito euharistijsko okupljanje naših vjernika na oko 360 mjesta diljem Njemačke, također razvija višestruku crkvenu, kulturnu i društvenu djelatnost. Priređuju se sastanci svećenika i duhovne vježbe ili obnove u pojedinim pokrajinama i za cijelo njemačko područje. Redovita i povremena hodočašća uvijek privlače nove vjernike. Velika vjeronaučna natjecanja u suradnji s Malim koncilom i Kršćanskom sadašnjosti iz Zagreba pokrenula su živo zanimanje u mnogim misijama. Priređuju se godišnji susreti hrvatske katoličke mladeži.

U mnogim misijama djeluju folklorne i tamburaške grupe, dječji zborovi i vokalno-instrumentalni sastavi. Na većim skupovima i hodočašćima posebno se ističu folklorne grupe iz Frankfurta, Nürnberga, Hamburga, Mainza i Münchena; dječji zborovi iz Offenbacha, Nürnberga i Münchena; dječja tamburaška grupa iz Nürnberga.

Vežu između hrvatske Crkve u domovini i u Njemačkoj na osobit način izražavaju i jačaju naši biskupi koji, koliko im je to moguće, obilaze naše misije, sudjeluju u svečanostima i dijele sakramenat sv. Potvrde.

Probuđeno zanimanje za Sveto Pismo koje već nekoliko godina označuje crkveni život u domovini, izrazilo se i među našima u Njemačkoj. Skrbnju naddušobrižničkog ureda u Frankfurtu, u domovini je tiskano i raspačano među naše ljude u inozemstvu 10.000 Ilustriranih Biblija mladih i 20.000 primjeraka Evanđelja. Osim toga, preko naših misijskih središta vjernici su nabavili velik broj primjeraka Biblije »Stvarnosti« i Novog zavjeta, kako prijevoda Duda-Fuček, tako i Rupčićeva prijevoda. Po svim se misijama raspačava katolički tisak iz domovine: *Glas Koncila*, *Mali Koncil*, *Kana*, *Naša ognjišta*, *Glasnik Srca Isusova i Marijina*, *Veritas*, *Marija* i drugi. Po narudžbi naddušobrižničkog ureda tiskane su u domovini posebne crkvene pjesmarice za naše u inozemstvu te više izdanja vodiča kroz Evropu sa svim podacima o misijama i socijalnim uredima i brojnim drugim adresama i naputcima za naše radnike po Evropi. Osim crkvenih izdanja naše misije nabavljaju iz domovine vrijedna beletristička i kulturna izdanja drugih izdavačkih kuća, nude ih vjernicima i drugim gostima te otvaraju sve bogatije posudbene biblioteke kojima se mogu služiti svi oni što govore ili razumiju naš jezik.

Kršćanski nauk za mlade vjernike svih uzrasta redovito se održava u svim našim misijama, a posebna je dužnost naših svećenika u Njemačkoj predavanje vjeronauka u školama. Vjeronauk je u njemačkim školama obavezan predmet te se predaje i u prijelaznim razredima za naše đake koji još dovoljno ne poznaju njemački jezik i u okviru dopunske nastave koja djeci iz naše zemlje omogućuje poznavanje domovinske povijesti, zemljopisa i materinjeg jezika.

Nazočnost Crkve u novoj seobi

Ovaj sažet i kratak pogled u crkveni život katoličkih Hrvata u Njemačkoj suočava nas s činjenicom da je Katolička Crkva u Hrvata, iako s različitim intenzitetom i službenošću organizacije, od početka pratila svoje vjernike u tuđinu i ostala ondje do danas s njima. U zadnja tri desetljeća osnovano je u Njemačkoj 76 samostalnih misija u kojima djeluje 87 hrvatskih svećenika. Svaka misija ima prikladne prostorije, župne i socijalne urede. U oko tridesetak misija dane su nam na raspolaganje cijele zgrade ili veći dio prostorija u zgradama biskupije ili Caritasa. U tim prostorijama naši vjernici razvijaju kulturno-društveno-zabavni život. Hrvatske katoličke misije sa svojim prostorijama i pratećim djelatnostima otvorene su za sve ljude iz naših krajeva. Svećenici, časne sestre, župni suradnici i socijalni radnici priređuju za naše radnike razne kulturno-prosvjetne, sportske i druge priredbe, organiziraju tečajeve njemačkog jezika, hodočašća i izlete.

Za cijeli taj razgranat i plodan rad treba zahvaliti svoj Crkvi Hrvata, posebno biskupima i redovničkim poglavarima koji su tolikim svojim svećenicima i časnim sestrama omogućili da ponesu taj veliki i odgovorni teret rada za naše ljude izvan domovine. Osobita zahvalnost pripada katoličkoj Crkvi Njemačke, njemačkim biskupima i upravi njemačkog Caritasa. Oni su u okviru crkvenih propisa s mnogo susretljivosti omogućili djelovanje naših svećenika i misijskih središta. Također su, osiguravši radna mjesta našim župnim suradnicima i socijalnim radnicima, brojnim našim laicima i redovnicama pružili mogućnost da se požrtvovno zauzimaju za duhovne i društvene potrebe svojih sunarodnjaka.

Bernardo Dukić

hrvatski naddušobrižnik u Njemačkoj

ZA RAZMIŠLJANJE

Ono što se događa po svijetu, događa se i kod nas, ili bi se moglo dogoditi. Evo nekoliko činjenica iz francuskog katoličkog tiska. Korisno je o njima razmisliti.

Pomodarski svećenik i novinar Jean François Six napisao je nedavno članak u obiteljskom tjedniku *La vie catholique* i neke riječi stavlja u usta mladeži. Između ostaloga ustvrdio je da je Crkva nehumana, neljudska.

Na tu njegovu tvrdnju u istom tjedniku odgovorio je pastoralni svećenik (iz Val d' Oise) slijedećim riječima: Tko pozna današnju mladež, trebao bi protivno govoriti. Današnja mladež moralno i duhovno slaba (kao i mnogi odrasli) nalazi se u materijaliziranom i lagodnom društvu, posebno u »seksualnoj slobodi«. Njezin sud uvjetovan je gramofonskim pločama, kinom i televizijom. Tako je ta mladež protivna duhu Evanđelja. Kad susretne Crkvu po roditeljima, po svećeniku, po liturgijskoj službi, ne prihvaća je. Crkva može tu mladež nastojati razumjeti, ali ne može odobriti ni blagosloviti sudove, običaje i nemoralno ponašanje takve mladeži. Crkva nije postala nehumana, neljudska, nego je mladež postala nehumana (kao i mnogi odrasli) u smislu novog čovjeka o kojem govori sveti Pavao.

Isto tako odbijam tvrdnju da je Crkva postala Crkva straha. Crkva je u službi ljubavi. Crkva se ne može odreći križa, koji je u središtu Kristove poruke. Današnji svijet, moderni naraštaji kao i negdašnji pogani, ne prihvaća križa, koji podsjeća na potrebu odricanja, napora, truda, pregaranja. Koji podsjeća na pravu ljubav i tako donosi spasenje čovjeku.

Također je neozbiljno napadati Crkvu radi crkvenih i Božjih zakona. Zar matematičar ne govori stalno da su dva put dva samo četiri i nikako drukčije. Učenjak upozorava na prirodne zakone, koji se ne smiju kršiti. Liječnik stalno iznosi nužne uvjete higijene. Odgojitelj ističe zakone pedagogije. Tako i Crkva ima svoje zakone kod širenja Kristove nauke. Iznosi ono što je primila od Boga i što je potrebno za život ljudi.

U časopisu ICI javio se ovih dana i apostata Jean-Claude Barreau, koji žestoko napada Crkvu što je objavila dokumenat o seksualnom moralu. Savjest mu ne da mira, pa udara po Crkvi. I za njega vrijedi ono što reče njegov zemljak filozof Guitton: Nije pravi sin onaj koji šamara svoju majku!

Svećenik-novinar Jean Mauntauier u FcE piše drukčije nego Six. On veli da je na Zapadu prava duhovna trulež. Bez znanja roditelja ženskoj mladeži od 13 godina dijele se besplatno pilule, da se nemoral što više proširi i da se tako unište temelji zdrave obitelji i moralnog života.

U istom listu FcE francuski senator i akademik Maurice Schumann zabrinuto i oštro u senatu je upozorio ministra za kulturu na sveopću, neograničenu javnu perverziju, koja će rastočiti narod. Senat mora ustati i nastupiti protiv perverzije i komercijalnosti sadizma. Protiv izopačivanja žene i moralnog života uopće. Mora se voditi briga, u koju svrhu društvo troši novac...

Evo kratkog i sadržajnog razmatranja. Ozbiljna opomena i pouka!...

Srećko Bošnjak

Dr. o. Jeronim Šetka, HRVATSKA KRŠĆANSKA TERMINOLOGIJA, II. izmijenjeno, popravljeno i upotpunjeno izdanje, Knjižnica »Marije« — knjiga 10., Split 1976.

Bila je sretna zamisao o. Šetke da tri svoje knjige »Hrvatski kršćanski termini grčkoga (latinskoga i slavenskoga) porijekla« sjedini u jednu. Tako je pred nama omašno djelo pod zajedničkim naslovom »Hrvatska kršćanska terminologija«. Zaista »izmijenjeno, popravljeno i upotpunjeno izdanje«. To bi bilo potrebno i korisno učiniti i da nije prva knjiga odavna rasprodana i od mnogih tražena. Skoro bi čovjek rekao da je bilo naravnije odmah sve skupiti u jednu knjigu, iako je iz Predgovora jasno kako su knjige nastale.

Koliko je poznato, sličnog djela, ovako potpuna, nemamo na našem jeziku pa već stoga mora biti na stolu svakoga tko želi o bilo kojem vjerskom predmetu pisati i izražavati se sa što manje tuđica. S pravom, naime, pisac želi svakome »pružiti mogućnost da vidi kako su se naši stari pisci više od nas trudili da svakome kršć. pojmu dadu hrvatsko ruho« (str. 15). Uz to knjiga ima i praktičnu znanstvenu vrijednost za sve one koji se zanimaju kako je nastao i rastao naš tako bogati religiozni rječnik.

O. Šetka je u svoje djelo uložio trud dugih godina marljiva istraživanja i zapisivanja. Dosta je pogledati koliko je termina označeno zvjezdicom što kaže da te riječi nema Rječnik Akademije. Mnoge navedene riječi, npr. pentekostalac, pokazuju da neumorni pisac pod tim vidikom neprestano do danas prati sve što spada u to područje. Svatko će još s užitkom i velikom korišću pročitati pišćev Uvod o pojavi kršćanstva, pokrštenju Hrvata i osobito potanko i poučno o izvorima hrv. kršć. terminologije.

Namjera je ovih redaka piscu čestitati i izraziti zahvalnost za ovako izdano djelo, a stručna se ocjena prepušta filozofima. Neka je ipak dozvoljeno spomenuti par izraza koji se listajući knjigu u njoj ne zapažaju, to više što i pisac želi da ga se na te upozori.

Deminutiv »djetić« upotrebljava se na religioznom području u više značenja, a u knjizi ga nema. — Termin »simbol« tumači kao znak, biljeg, ali samo u vezi s ispoviješću vjere, dok se mnogo češće upotrebljava u smislu kako to čini sam pisac dva puta na str. 8 (i usto još vrlo često: simboličan, simbolizam), a isto ondje spomenuti »monogram« ne nalazim da je obrađen. — Za neke pojmove donosi samo tuđicu, a ne i hrv. izraz, npr. (misni, molitveni) obrazac (formula). — Vrteći po knjizi nisam našao izraze: kantadur, kotar (na Braču tako zovu poslužnika kod oltara u »koti«), pašjun. — Dobro bi bilo spomenuti da je narod od manastira skovao i još upotrebljava i »mustir« (tako u Komiži).

Kad sam se zaustavio kod nekih termina, opazio sam da je kod sv. Benedikta kao godina smrti navedena g. 543, što je odavna napušteno, jer je dokazano da nije umro prije g. 547, kad je prema tome g. 1947. proslavljena njegova 1400. godišnjica za koju je Pio XII. izdao posebnu encikliku. — Sve je manje onih koji tvrde da je ćirilicu izumio sv. Ćiril, iako nosi njegovo ime. Njemu se općenitije pripisuje glagolica, što pisac kod nje ne spominje. — Kod kantika Šetka dva puta spominje »Pjesmu nad pjesmama« kao Salomonovu, što je vrlo malo vjerojatno. — Naziv »katakombe« ne dolazi od »kata tumba« nego od »kata kymbas = uz prodolicu«, gdje je bio ulaz u podzemno groblje sv. Sebastijana i onda naziv prešao na sve katakombe. — »Suradnice Krista Kralja« nisu redovnička ustanova već »svjetovni institut« u smislu kako je protumačen taj izraz. — Liturgijska »ombrela« nije isto što i baldakin. — U knjizi ima hrv. naziva kod kojih nije spomenut lat. predložak (npr. vrhkožnica = superpelicej) pa će lajik ili slabi latinac, a tih je sve više, teško doznati kako je nastala ta hrv. riječ.

Ovo nekoliko napomena, usput zapaženih, pokazuje kako je skoro nemoguće potpuno obraditi ovako ogromno područje. Ustrajan će pisac sigurno i dalje dopunjavati svoje djelo i s vremenom izdati bar »Dopunu«.

I oprema je knjige vrlo uspješna, iako bi osobito kod duže obrađenih termina bilo preglednije da je djelomice upotrijebljen i kursiv, ali to je valjda manjkavost sa strane tiskare. No uzevši sve skupa, djelo je na čast piscu i izdavaču (listu »Marija«) koji se i ovim dolično uključio u našu jubilarnu marijansku godinu.

M. Kirigin

POZIV ZA POMOĆ BOGOSLOVNOM FAKULTETU U ZAGREBU

Posljednji sabor Biskupske konferencije u Zagrebu (11—14. svibnja 1976.) odredio je da se u svim biskupijama hrvatskog jezičnog područja svake godine na drugu nedjelju mjeseca rujna sakuplja kolekta za potrebe Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu. U povodu toga Franjo Kuharić, nadbiskup zagrebački, veliki kancelar Fakulteta i predsjednik Biskupske konferencije, uputio je vjernicima posebno pismo u ime biskupa hrvatskog jezičnog područja. Evo nekoliko izvadaka iz tog pisma:

»Proučavanje Sv. pisma i teološko istraživanje od goleme je važnosti za život Crkve u svakom narodu i za navješćivanje Evanđelja svakom čovjeku. Da bi se to moglo plodonosno i pod budnim okom Crkvenog Učiteljstva sustavno razvijati, organizirali su se tokom povijesti bogoslovni fakulteti. Za kulturno područje hrvatskog jezika Katolička Crkva ima samo jedan bogoslovni fakultet. To je Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu...

Bogoslovni fakultet u Zagrebu ima također zadatak da istražuje kršćansku prošlost i sadašnjost u našem narodu . . . , da se na njemu može postizavati osposobljenje profesora za Visoke bogoslovne škole na kojima se školuju katolički svećenici . . . Ujedno na našem Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu uvijek stječe svoju naobrazbu velik broj našega hrvatskog svećenstva, a u posljednje se vrijeme javlja i sve više laika koji bi htjeli postići temeljitu bogoslovnu naobrazbu . . .

Od god. 1952., kada je Bogoslovni fakultet u Zagrebu aktom državnih vlasti isključen iz sastava Sveučilišta, on ne dobiva nikakve pomoći od države, nego se izdržava isključivo dobrovoljnim darovima crkvenih poglavara i dobrovoljnim radom profesora, koji još uvijek nemaju redovite plaće ili nagrade za svoj rad . . .

Usljed toga smo se mi, biskupi hrvatskog jezičnog područja, kao i oni koji osjećaju potrebu opstanka i razvitka zagrebačkog Bogoslovnog fakulteta, odlučili, da u ime Božje i s povjerenjem u velikodušnost naših vjernika pokucamo na srca svih kršćanskih vjernika u našim biskupijama . . . Veliko će i Bogu ugodno djelo učiniti svaki onaj koji pruži makar i mali prilog, otkidajući samome sebi za opću dobrobit, kako bi se jedini naš Bogoslovni fakultet mogao održati i razviti kako zahtijevaju današnje potrebe . . . »

U ime biskupa hrvatskog jezičnog područja:

† **Franjo Kuharić**

Priloge u **dinarima** slati na:

Kreditna Banka Zagreb, Trg Republike Kreditna Banka Zagreb

Žiro račun: Kat. Bogoslov. Fakulteta

301-620-1001-2320149462

Priloge u **devizama** slati na:

Kreditna Banka Zagreb

Devizni račun: Kat. Bogoslov. Fakulteta

301-620-1001-32002-10-473

IZ PISMA JELENE BRAJŠA

Jelenu Brajša ne treba predstavljati. Ona je poznata našoj javnosti kao majka nezbrinute i napuštene djece — Karitasove djece. Upravo ondje gdje zataji ili postane nemoćna ljubav pojedinih majki, redovito neudatih majki, njezino duhovno materinstvo stupi na djelo. Svoju brigu za nezbrinutu djecu pokazuje osobito pismima duhovnim prijateljima. Ovdje donosimo izvatke iz njezina najnovijeg pisma. — Nap. ur.

Dragi prijatelji

Zagreb, rujna 1976.

Ovim pismom vas želimo obavijestiti o jednom djetetu, čija budućnost još nije jasna. Riječ će biti o dječaku MLADENU. Da bismo vam »dočarali« kako je Mladen dospio u naš Karitas, poći ćemo nekim redom.

Njegova majka, 16-godišnja djevojka, sa svojim ocem je kratko vrijeme bila u inozemstvu na privremenom radu. Na dan dolaska u Karitas izjavila je, da je otac njezina djeteta naš domaći čovjek, sezonski radnik, koji je radio dok se u njezinu mjestu gradila cesta. I dok je otac te djevojke radio u inozemstvu, a kćerka mu se za vrijeme trudnoće nalazila u rodnom kraju, pismeno se za pomoć obratio svojem župniku . . .

Župnik nam je poslao to pismo i zamolio nas za pomoć. Nakon toga odmah smo javili ocu te djevojke da je primamo, ali samo zajedno s njim jer ona još nije punoljetna. Dobri otac se potrudio pa je iz inozemstva došao u domovinu, u svoje rodno mjesto, da svoju kćerku dovede k nama. Radostan se vraćao na rad u inozemstvo pretpostavljajući da je time riješio svoje bolno obiteljsko pitanje i da će time biti otklonjena sramota njegove kćeri i njegove obitelji.

Mali Mladen se rodio 3. VII. 1975. u Zagrebu. Njegova majka, iako je prije odlučila djeteta se odreći, u našem Karitasu je ostala još mjesec dana. Poslije toga je pokušala kao kućna pomoćnica raditi u jednoj obitelji. Tu nije dugo izdržala.. Otišla je u nepoznatom pravcu. Nakon izvjesnog vremena javila nam se iz velike udaljenosti, iz jednog hotela na jugu našeg Jadranskog mora. Tamo se privremeno zaposlila, ali pred »nadležnima« u hotelu predstavila se kao djevojka slobodna od svake obaveze.

Naš Karitas njezino dijete njeguje i hrani preko godinu dana. Od Mladeneve mame ne dobivamo nikakve novčane pomoći. Nismo joj naime ni naglašavali pomoć za uzdržavanje djeteta, jer ona se od rođenja djeteta pa kroz sve vrijeme dalje izjašnjavala da će svoje dijete Mladena dati na posvojenje. Da ovo ne biste shvatili pogrešno, dragi prijatelji, napominjemo da Mladenova majka nije zla žena. Ona možda i voli svoje dijete. Ali usput je svjesna, da ga ne smije javno pred svijetom pokazati (a mi smo svi krivi što osuđujemo takve djevojke — majke), te da mu za život ne može pružiti ono što mu mogu pružiti novi roditelji — budući posvojitelji. Ipak budućnost malog Mladena i dalje ostaje nejasna, da ne kažemo beznadna, jer dijete se sporo i slabo razvija, pa se nitko ne odlučuje na sebe preuzeti ljubav i brigu za to malo biće čiji je napredak u tako sporom razvoju...

Dok se Mladen još nije rodio, otac njegove majke dolazi k nama sav u suzama. Nije mogao prežaliti svoje dobre žene te je ovako uzdahnuo: »Što ću sada jadan bez svoje žene Mare. Kamo li sreće da je s njom i ova moja kćerka umrla.« Možemo si pretpostaviti u kakvom se grču našao taj otac, otac bez žene s osmero djece, sada još pogođen tim bolnim problemom. Mišljenja smo, dragi prijatelji, da nitko od vas tom ocu ne bi zatvorio vrata svoje kuće i da njegovu kćerku nitko ne bi prezreo ni odbacio, već bi pokušao svaki na svoj način ublažiti muku u kojoj se našla ta djevojka i zajedno s njom njezin otac. Kod ovakvih slučajeva uvijek su nam na pameti Isusove riječi upućene farizejima: »Koji je od vas bez grijeha, neka prvi na nju baci kamen!« Mi smo se odlučili ne baciti kamenje, nego pružiti kruh, pružiti ruku u najtežim časovima života...

Vjerovali ili ne, mi se s takvim problemima susrećemo skoro svaki dan. Bit će nam drago, ako nas razumijete i ako nas barem teoretski u tom nastojanju podržavate. U tom nastojanju još više će nam koristiti vaša pomoć koju očekujemo i na koju računamo. Nadamo se da ćete se složiti s nama, da radimo dobar posao.

Za sve što činite srdačno vam zahvaljujemo i iskreno vas pozdravljamo!

Jelena Brajša

DR. JULIUS KARDINAL DÖPFNER — IN MEMORIAM

Julije kardinal Döpfner, nadbiskup Münchena i Freisinga, predsjednik Biskupske konferencije Njemačke, član više Papinskih kongregacija i komisija, umro je neočekivano, od srčanog udara, 24. srpnja 1976., u 62. godini života. Vijest o njegovoj smrti duboko je potresla ne samo vjernike Münchena i SR Njemačke, već i mnoge druge.

Sv. Otac papa Pavao VI., predsjednik SR Njemačke Walter Scheel, savezni kancelar Schmidt, ministar predsjednik Bavarske Alfons Goppel i mnogobrojne druge vodeće ličnosti crkvenih i civilnih institucija izrazile su svoju duboku sućut cijeneći pokojnog kardinala kao jednu od najznačajnijih ličnosti Katoličke Crkve.

Papa u svom brzojavu ističe da je kardinal Döpfner uživao kod mnogih osobito poštovanje i izvan granica Njemačke, a predsjednik Scheel reče da je on jedna od velikih figura u njemačkom katolicizmu (...) vjerni sluga svoje